

KANSER HASTALARINDA TIP DIŞI TEDAVİ YÖNTEMLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Rıza ÇETİNGÖZ, Yıldırım TANRIVER, Özlem Uruk ATAMAN, Münir KINAY

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyasyon Onkolojisi A.D.

ÖZET

Giriş:Yapılan araştırmalarda kanserli hastaların %7 ile %64'ünün alternatif tıp yöntemlerini kullandığı saptanmıştır. Ülkemizde kanserli hastalarda tıp dışı alternatif tedavi yöntemlerinin kullanım sıklığının araştırılması amacıyla Dokuz Eylül Üniversitesi Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı'nda prospektif tanımlayıcı bir ön çalışma düzenlenmiştir. **Gereç ve Yöntem:** 4 Ocak 1999 - 26 Şubat 1999 tarihleri arasında konvansiyonel tedavilerini tamamlamış 180 hastaya çoktan seçmeli kapalı uçlu 14 sorudan oluşmuş bir anket verilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yüz seksen olgunun 42'sinin (%23) alternatif tıp yöntemlerini kullandıkları görülmüŐtür. En sık kullanılan alternatif tıp yöntemleri sırasıyla bitki ve otların kaynatılarak içilmesi (% 60), dua ve telkin (% 20) olarak saptanmıştır. Yöntemi uygulayan hastaların tümü bu tıp tedavilerden yarar sağladıklarını belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç: Tek merkezli, sınırlı sayıda hasta ve belirli bir bölgeyi içeren bir çalışma olmasına karşın hastaların belirli bir bölümünün tedavileri sonrasında bu yöntemleri kullanmaları ve bulguların literatür ile uyumlu olması dikkat çekicidir. Ülke genelindeki eğilimin sağlanması amacıyla, yeterli hasta sayısı içeren çok merkezli çalışmalara gerek vardır.

Anahtar sözcükler: Kanser, alternatif tıp

SUMMARY

Background: Seven to 64% of cancer patients are found to use some alternative medical methods. In order to investigate the frequency of alternative medical methods usage in Turkey, a prospective definitive forestudy is held in Dokuz Eylül University Medical School Radiation Oncology Department.

Materials and Methods: The results of 14 multiple choice questionnaire answered by 180 cancer patients who completed conventional anticancer therapies were investigated between 04.01.1999 and 26.02.1999.

Results: Forty two of 180 (23%) patients are found to use alternative medical methods. Boiling and drinking herbals and plants (60%), praying and inspiration (20%) are found to be the most frequently used methods. All patients declared that they had benefits from this method.

Discussion and conclusion: Although it is a single institutional forestudy containing small number of patients, it is important to observe that some patients use alternative medical methods in accordance with the findings of the literature. To determine the trends of the turkish cancer population, multicentric studies containing large number of patients are needed.

Key words : Cancer, alternative medicine

Kanser hastalarının bilinen ve kabul gören tedavi yöntemlerinin dışında başka yöntemlere de başvurdukları çeşitli araştırmalarda ortaya konmuŐtur (1-8).

Kanser korkusu ve toplumun kanser tedavisine olan bilgi yetersizliği kanser hastalarının yararlılığı kanıtlanmamış tıp dışı tedavi yöntemlerine yönelmektedir (1). Cerrahi, radyoterapi, kemoterapi ve hormonoterapi gibi bilinen ve kabul görmüŐ tedavi yöntemlerinin

belki de sınırlı olan iyileŐtirme oranları kanser hastalarını başka arayışlara yönlendirmektedir. Onkologların tıp dışı yöntemlerini ve bunların yarar ya da zararlarını bilmesi hastalarına yaklaşımı ve tedavi yönlendirmeleri açısından oldukça önemlidir.

Kanser hastalarında alternatif tıp dışı tedavi yöntemlerini kullanım sıklığı Amerika Birleşik Devletleri'nde eskiden beri ilgi çekmiş ve konu gerek tıbbi ve etik gerekse de yasal platformlarda

tartışılmıştır. Günümüzde ayrı bir sektör haline gelen bu eğilim geniş boyutlarıyla tartışılmıştır (1).

Ülkemizde bu konuda yapılmış geniş çaplı bir araştırma olmadığından Türk insanının bu konudaki eğilimleri açıklıkla ortaya konamamıştır. Günlük yaşamda onkologların hastaların bir kısmının bu tür tedavi yöntemlerine başvurduklarını gözlemledikleri bilinmektedir. Ancak konunun ayrıntılarını belirleyecek bir çalışma henüz yapılmamıştır.

Ülkemizde alternatif tıp yöntemlerinin kullanım yaygınlığının araştırılması amacıyla kliniğimizde bir ön çalışma düzenlenmiştir. Bu ön çalışma kapsamında hazırlanan anket ile tıp dışı tedavi yöntemlerinin kullanma oranları, kullanım şekilleri, neden ve nasıl başlandığı, yarar ve zarar oranları, konu hakkında hekimlerin yaklaşımları araştırılmaya çalışılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu ön çalışmaya Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı'nda izlem muayeneleri yapılan ve cerrahi, radyoterapi, kemoterapi ve hormonoterapi gibi kabul edilmiş klasik tedavi yöntemlerini tamamlamış 180 kanser hastası katılmıştır. Çalışma 4 Ocak 1999 ve 26 Şubat 1999 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş ve kanser hastalarında alternatif tıp yöntemlerini kullanım sıklığı ve bu yöntemleri kullanan olguların tanımlanması amaçlanmıştır. İzlem muayeneleri sırasında olgulara 14 çoktan seçmeli, kapalı uçlu sorudan oluşan bir anket formunu doldurmaları istenmiştir. Gerçek dışı yanıtlar verilmemesi amacıyla hastalara isimleri sorulmamıştır. Anket

sorularının hekim gözetiminin dışında, hastalar yalnız iken yanıtlanması istenmiştir.

Hastaların özelliklerinin tanımlanması açısından hastalara tedavi oldukları hastalık bölgesi, öğrenim durumları, yaşları, alternatif tıp yöntemlerini kullanıp kullanmadıkları, hangi yöntemleri kullandıkları, bu yöntemlere başvurma nedenleri ve zamanları, ne kadar para harcadıkları, yöntemin kimin tarafından önerildiği, yarar ve zarar görüp görmedikleri, diğer hastalara önerip önermedikleri, hekimlerine bilgilendirmeleri ve hekimlerinin tepkileri sorulmuştur.

Anket formu hastaların izinleri doğrultusunda kendilerine iletilmiş ve tekrar geri alınarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Ön çalışmaya 180 hasta katılmıştır. Ankete katılan olguların erkek / kadın oranı 3/2 olarak saptanmıştır. Olguların özellikleri Tablo I ve II'de verilmiştir.

Tablo I: Hastaların yaş grubuna göre dağılımı

Yaş grubu	Hasta	
	n	%
20-30	5	2.8
31-40	14	7.8
41-50	23	12.8
51-60	41	22.8
61-70	97	53.8
Toplam	180	100

Tablo II: Hastaların kanser gelişen vücut bölümüne göre dağılımı

Grup	Hasta	
	n	%
Meme	72	40.0
Baş-boyun	60	33.3
Jinekoloji	22	12.2
Akciğer	15	8.3
Diğer	11	6.2
Toplam	180	100.0

Kırk iki hasta (%23) tıp dışı tedavi yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Tıp dışı tedavi yöntemlerini kullanan hastalar içinde otuz dört hastanın (%80.1) okur - yazar, diğerlerinin ilköğretim ve ortaöğretim öğrenim durumlarında oldukları, yüksekokul öğrenim düzeyinde yalnızca 2 olgu (%4.76) olduğu saptanmıştır.

Alternatif tıp yöntemini kullanan hastalarımızın 61 - 70 yaş arasında olduğu gözlenmiştir. Bu yöntemleri kullanan hastaların en sık başvurdukları tıp dışı tedavi yöntemlerinin sırasıyla çeşitli bitki ve otların kaynatılarak içilmesi (%66.0), dua edilmesi ile bitki ve otların kaynatılarak içilmesi (%20.0), dua ve telkin yöntemleri (%14.0) olduğu saptanmıştır.

Bu yöntemlere başvuran hastaların tümü bu yöntemlere başvurma nedeni olarak ek yarar göreceklarine inandıkları ayrıca, yakınları ve tanıdıklarının önerileri ile bu uygulamalara başladıklarını belirtmişlerdir. Hastalar tıp dışı yöntemlere klasik tedavilerini bitirdikten sonra başladıklarını ve bu yöntemlere genelde para harcamadıklarını ya da 1 - 10 milyon lira arasında harcama yaptıklarını belirtmişlerdir.

Yine tüm hastalar tıp dışı tedavi yöntemlerinden yarar sağladıklarını ve bu yöntemleri diğer hastalara önerdiklerini belirtmişlerdir. Diğer bir saptama ise, hastaların %90'ının bu yöntem hakkında hekimlerini bilgilendirdikleri ve hekimlerin bu tıp dışı tedavi yöntemlerini olumsuz karşılamadıkları olmuştur.

TARTIŞMA

Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve Uzakdoğu'da yapılan çalışmalarda kanser

hastalarının bilinen tıp yöntemleri dışındaki yöntemleri yaygın olarak kullandıkları saptanmıştır (1-8). Ülkemizde bu konuyu irdeleyen bir çalışma tarafımızca bilinmemektedir. Bu nedenle gerek kullanım sıklığı, eğer varsa hangi yöntemin kullanıldığına ilişkin ülkemiz gerçeği bilinmemektedir. Yurtdışında neredeyse bir sektör haline gelmiş olan bu yaklaşım ülkemizde ancak basına yansımış rasgele olgularla sınırlı kalmıştır. Kullanım sıklığı ülkeden ülkeye değişmekle birlikte kanser tanısı almış olguların %7 ile %64 arasında alternatif tıp yöntemlerini kullanma oranı olduğu çeşitli çalışmalarda bildirilmektedir (7). Lerner ve Kennedy'nin çalışmasında alternatif tıp yöntemlerinden en az birini kullanan olgular %9 olarak saptanmıştır (2). Aynı araştırmacıların çalışmasının daha ayrıntılı incelenmesinde bu oran %20'ye ulaşmıştır (1,2). Yüz seksen olguyu içeren ön çalışmamızda da bu yöntemleri kullanım oranı %23 olarak saptanmıştır. Ancak Çin ve Avustralya çalışmalarında bu oran %50 den fazla olarak saptanmıştır (4-6).

Ernst'in, pediatrik hastaları da kapsayan 13 ülkeden 26 anketi incelediği çalışmasında, alternatif tıp yöntemlerini kullanma oranı %31.4 olarak bulunmuştur (% 7 - % 64) (7).

Norveç'te alternatif tıp yöntemi kullanma oranı %17.4 ile %27.3 arasında değişmekle birlikte olası kümülatif kullanma riski %45 olarak saptanmıştır. Beş yıllık izlemde alternatif tıp yöntemlerini kullananlarla kullanmayanlar arasında sağkalım farkı bulunmamıştır (5).

Yaptığımız ön çalışmadaki bulguların yabancı literatür ile uyumlu olması bu açıdan önemli olmakta ve dikkat çekmektedir.

Telkin yöntemleri ve bunların diğer yöntemlerle birlikte kullanılması Lerner ve Kennedy'nin çalışmasında da sık kullanılan yöntemlerden biri olduğu gösterilmiştir (2). Van de Creek'in çalışmasında meme kanserli hastalar incelenmiş ve çoğunluğun dua ve telkin yöntemlerini kullandığı saptanmıştır (8). Ön çalışmamızda bitki ve otların kaynatılarak içilmesi %66 oranında görülürken bunu dua ve telkin izlemektedir.

Yine Cassileth ve Lerner'in çalışmasında hastaların %75'inden fazlasının hekimlerini bilgilendirdikleri ve yalnızca %5 hekimin bu tedaviye karşı çıktıkları bildirilmiştir (2,3). Ön çalışmamızda da hekimlerin %90'ının hastalar tarafından bilgilendirilmiş olduğu ve duruma karışmadıkları saptanmıştır.

Yapılan araştırmalarda tıp dışı tedavi yöntemlerini kullanan hastaların bir çoğunun bunları yakınlarından öğrendiği gösterilmiştir. Ancak ileri analizde bilginin çok çabuk yayıldığı günümüzde bunun basın ve diğer bilgi yayıcılar aracılığıyla olduğu anlaşılmıştır (1,2). Ön çalışmamızda olguların tümünün yöntemleri yakınlarından ve hastalardan öğrendikleri saptanmıştır.

Cassileth'in ve Liu'nun çalışmasında hastaların bu yöntemleri kullanma eğilimlerinin gerçek tedavilerine ek olarak fayda sağlayacağı düşüncesinden kaynaklandığı saptanmıştır (3,4).

Çalışmamıza katılan olgular da aynı nedenle bu tıp yöntemlere başvurduklarını belirtmişlerdir.

Avustralya'da 173 hastayı içeren bir çalışmada hastaların yarısından fazlasının alternatif tıp yöntemlerini kullandıkları ve psikolojik rahatlama sağladıkları gösterilmiştir (6). Ön çalışmamızdaki hastalarımızın tümü kullandıkları yöntemden yarar gördüklerini ve başkalarına da önerdiklerini belirtmişlerdir.

Tıp dışı tedavi yöntemlerini kullanan hastalarımızın tümünün 60 – 70 yaş arasında olması ve öğrenim düzeylerinin düşük olması da dikkate değer bulunmuştur.

SONUÇ

Her ne kadar sınırlı sayıda ve seçilmiş bir grup hasta içeren, tek merkezli bir ön çalışma olsa da elde edilen bulgular kanser hastalarının bir bölümünün belli bir süreçte tıp dışı tedavi yöntemlerini kullanma eğiliminde olmaları ve bundan yarar gördüklerini belirtmeleri açısından ilginçtir. Alternatif tıp yöntemlerinin kullanımını araştıran bu ön çalışmanın Türkiye gerçeğini tam olarak yansıtmayacağı açıktır. Ancak literatür ile uyumlu bulunan veriler eşliğinde daha fazla olgu sayısı ve daha çok parametre ile çalışmanın ülke geneline yayılarak genel eğilimin saptanması ve Türkiye gerçeğinin ortaya konması için çok merkezli çalışmalara gerek duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Jacobs JJ. Unproven methods of cancer treatment. Cancer. In : Principles and Practice of Oncology De Vita.1997; 59:29-93.
2. Lerner J, Kennedy BJ. The prevalence of questionable methods of cancer treatment in the United States, CA Cancer J. Clin 1992; 42:181.
3. Cassileth BR, Lusk EJ, Strouse TB, Bodenheimer BJ. Contemporary unorthodox treatments in cancer medicine: a study of

- patients, treatments and practitioners. *Ann Intern Med* 1981;101:105.
4. Liu JM, Chu HC, Chin YH, Chen YM, et al. Cross sectional study of use of alternative medicines in Chinese cancer patients. *Jpn J Clin Oncol* 1997; 27:1, 37-41
 5. Risberg T, Lunt E, Wist E. Cancer patients use of nonproven therapy : a 5 year follow – up study. *J Clin Oncol* 1998; 16:1,6-12.
 6. Miller M, Boyer MJ, Butow PN, Gattelari M, et al. The use of unproven methods of treatment by cancer patients. *Support Care Cancer* 1998; 6:4, 337-347.
 7. Ernst E, Cassileth BR. The prevalence of complementary / alternative medicine in cancer: a systematic review. *Cancer*, 1998; 83:4, 777-782.
 8. Van de Creek L, Rogers E, Lester J. Use of alternative therapies among breast cancer outpatients compared with the general population. *Altern Ther Health Med*,1999; 5:1: 71-76.